

Rapport nr. 4/2014

Forvaltningsplan for Kløvstadhøgda naturreservat i Ringsaker kommune, Hedmark

Fylkesmannen i Hedmark

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvernnavdelingen

Postboks 4034, 2306 Hamar

Telefon 62 55 10 00

E-post: fmhepost@fylkesmannen.no

Rapport

Tittel: Forvaltningsplan for Kløvstadhøgda naturreservat	Rapport nr.: 4/2014
	Dato: 15. august 2014

Forfatter: Erica Neby	Antall sider: 27 + vedlegg
Prosjektansvarlig: Fylkesmannen i Hedmark	ISSN 0802-7013
Finansiering: Fylkesmannen i Hedmark	ISBN 978-82-7555-152-6 EAN 9788275551526

Sammendrag:

Kløvstadhøgda naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon av 13. desember i 2002 og ligger i en bratt bergskråning i Brøttum i Ringsaker kommune. Formålet med opprettelsen av reservatet er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Av spesielle kvaliteter kan nevnes forekomster av større intakte bestander av alm-lindeskog og lågurtskog, partier med naturskog og biotoper for sjeldne plantearter. Grunnet den sterke helningen i reservatet er tilgangen på død ved i ulike nedbrytningsstadier god. Reservatet er godt egnet for rovfugl som ofte blir observert.

Brukerinteressene i Kløvstadhøgda naturreservatet er fremst knyttet til ferdsel og beite. Et lite område ved reservatsgrensa i nordøst brukes til beite. Noen gamle ferdselsveier går gjennom reservatet, selv om det er svært bratt på de fleste steder.

Tilstanden for verneverdiene i reservatet er god, men et aktuelt skjøtselstiltak vil være å fjerne fremmede arter som for eksempel rødhyll.

4 emneord:

Naturreservat, barskog, edellauvskog, skjøtselstiltak

Referanse:

Fylkesmannen i Hedmark, 2014, *Forvaltningsplan for Kløvstadhøgda naturreservat*, rapport 4/2014.

FORORD

Kløvstadhøgda naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon av 13. desember 2002.

Formålet med fredningen av Kløvstadhøgda naturreservat er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Av spesielle kvaliteter kan nevnes forekomster av større intakte bestander av alm-lindeskog og lågurtgranskog, partier med naturskog og biotoper for sjeldne plantearter.

Det har lenge vært planlagt å lage en forvaltningsplan for Kløvstadhøgda naturreservat. Et utkast til forvaltningsplan har vært ute på høring hos berørte grunneierne og andre berørte instanser i løpet av vinteren 2013/2014. Innkomne merknader har blitt vurdert og tatt hensyn til i den endelige versjonen av forvaltningsplanen.

Forvaltningsplanen inneholder en beskrivelse av området og av de ulike brukerinteressene knyttet til dette. Planen inneholder også presiseringer av punktene i verneforskriften samt bevaringsmål og aktuelle skjøtselstiltak for reservatet.

Hamar, 15. august 2014

Jørn Georg Berg (sign.)

miljøverndirektør

Fylkesmannen i Hedmark

Besøksadresse:

Statens Hus
Parkgata 36
2317 Hamar

Postadresse:

Postboks 4034
N-2306 Hamar

Telefon: 62 55 10 00

E-post: fmhepost@fylkesmannen.no
www.fylkesmannen.no/Hedmark

Forsidefoto: Utsikt fra Kløvstadhøgda naturreservat. Foto: Erica Neby

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	3
INNLEDNING	1
Vern av edellauvskog og barskog	1
Forvaltning av Kløvstadhøgda naturreservat	1
Forvaltningsplanen og vurdering etter naturmangfoldlovens kapittel II	3
OMRÅDEBESKRIVELSE	5
Geologi	6
Hydrologi	6
Vegetasjon	6
Fugleliv	12
BRUKERINTERESSER	14
Beite	14
Kraftledning	14
Motorferdsel	15
Friluftsliv	16
BEVARINGSMÅL OG SKJØTSEL	18
Bevaringsmål	18
Tilstanden for verneverdiene	18
Trusler mot verneverdiene	19
Retningslinjer og tiltak	20
Beskrivelse av delområder	20
INFORMASJON	22
Grensemerking	22

Informasjonsplakater	22
OPPSYN	23
SAKSBEHANDLING	24
Oppfølging av bevaringsmål	25
OPPSUMMERING AV PLANLAGT FORVALTNING	26
LITTERATUR	27
VEDLEGG I – BEVARINGSMÅL I TABELL	
VEDLEGG II -VERNEFORSKRIFT FOR KLØVSTADHØGDA NATURRESERVAT	
VEDLEGG III - REGISTRERINGER AV KARPLANTER	
VEDLEGG IV – REGISTRERING AV MOSER OG LAV	
VEDLEGG V – REGISTRERING AV FUGLER	
VEDLEGG VI – FORSLAG TIL ENDRINGER I VERNEFORSKRIFTEN	
VEDLEGG VII – KART OVER FERDSSELSVEIER	

INNLEDNING

VERN AV EDELLAUVSKOG OG BARSKOG

For å bevare mangfoldet i naturen kan man verne ulike naturtyper som det knytter seg spesielle kvaliteter til. Hensikten med vernet er å sikre viktige leveområder for planter, sopp og dyr, herunder arter som er sjeldne eller klassifiseres som truede, i tillegg til å sikre et utvalg av naturtyper og helhetlige landskap. Gjennom internasjonale konvensjoner og nasjonale lover er vi forpliktet til å ta vare på det biologiske mangfoldet.

Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven. Naturreservater opprettes for å sikre områder med truet, sjelden eller sårbar natur, eller som representerer en bestemt type natur. Videre kan områder som har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskapelig verdi, vernes som naturreservater.

Edellauvskogene hører til de mest artsrike biotopene i Norge og inneholder sjeldne økologiske systemer med en rekke kravfulle plante- og dyresamfunn. Treslag som setter store krav til jordsmonn, vekstperiode og sommertemperatur, slik som alm, ask, bøk, eik, hassel, lind og spisslønn, er de viktigste treslagene i edellauvskogene. I naturvernssammenheng inkluderes også svartor, gråor og hegg.

Hedmark har små og få forekomster av edellauvskog. Forekomstene finnes særlig i sør- vendte områder med gunstig jordsmonn og lokalklima. De fleste av disse finnes i Stange, Hamar og Ringsaker kommuner. Forekomstene av de nordlige edellauvskogene er viktige komponenter i et variert landskap og bidrar til økt artsrikdom og økt opplevelsesverdi, de er også viktige i forsknings- og undervisningssammenheng.

Formålet med å verne barskog er å sikre et utvalg av de typiske og sjeldne eller trua elementene i norsk barskogs natur for ettertiden. I Kløvstadhøgda finnes store intakte bestander av varmekjære barskogstyper, stedvis med gammelskogpreg, som det knytter seg sjeldne arter til.

FORVALTNING AV KLØVSTADHØGDA NATURRESERVAT

Når et vernevedtak foreligger, markerer dette innledningen til en forvaltningsfase. Forvaltningen av verneområder kan representere store utfordringer. Viktige deler av dette arbeidet innebærer grensemerking, skilting, utarbeidelse av informasjonsmateriell, skjøtsel, eventuell tilrettelegging for publikum, oppsyn, overvåking av naturverdier og behandling av dispensasjonssaker.

I verneforskriften for Kløvstadhøgda naturreservat § 7 er det gitt hjemmel for forvaltningsmyndigheten til å utarbeide en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene. Å utarbeide en forvaltningsplan for et verneområde er en

vesentlig del av forvaltningen, særlig der det er mange forskjellige brukerinteresser. En forvaltningsplan skal være et aktivt hjelpemiddel for å realisere formålet med vernet og være et redskap for å avveie brukerinteresser gjennom praktiseringen av forskriften.

Verneforskriften danner grunnlaget for innholdet i forvaltningsplanen. Det betyr i praksis at forvaltningsplanen ikke kan fastsette retningslinjer eller tiltak som går ut over hjemlene i forskriften og rekkevidden av forskriften. Ifølge verneforskriften for Kløvstadhøgda, § 2, er formålet med fredningen av Kløvstadhøgda naturreservat å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Av spesielle kvaliteter kan nevnes forekomster av større intakte bestander av alm-lindeskog og lågurtskog, partier med naturskog og biotoper for sjeldne plantearter.

Videre i verneforskriftens § 3 står det om bestemmelsene for reservatet:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra reservatet. Nye plantearter må ikke innføres. Planting eller såing er ikke tillatt.
2. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye dyrearter må ikke innføres.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, hensetning av campingvogner, brakker o.l., framføring av luftledninger, gjerder, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorferdsel er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
5. Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt. Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til verneformålet ved forskrift forby eller regulere ferdsele i hele eller deler av reservatet.
6. Bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er forbudt.
7. Bålbrenning er forbudt.

I verneforskriftens § 4 er det listet opp generelle unntak fra verneforskriften som ikke trenger dispensasjon. Disse er:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulans-, politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed. Øvingskjøring i tilknytning til slike formål krever særskilt tillatelse.
2. Sanking av bær og matsopp.
3. Jakt.

4. Tradisjonell beiting. Miljødirektoratet kan av hensyn til verneformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av reservatet.
5. Drift og vedlikehold av eksisterende traktorvei, vannledning, pumpehus og støpt vannbasseng, og nødvendig motorferdsel i den forbindelse.
6. a. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport krever særskilt tillatelse jf. § 5 nr. 1.
b. Nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndighetene.
c. Oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

De paragrafene i verneforskriften som berører energi- og kraftanlegg får lite betydning i dag, da kraftlinjen har blitt fjernet. Det finnes fremdeles en privat strømlinje som berøres av dette punktet i verneforskriften.

De generelle dispensasjonsreglene som står nevnt i verneforskriftens § 6 (se vedlegg II) er satt ut av kraft og erstattet av naturmangfoldlovens § 48.

FORVALTNINGSPLANEN OG VURDERING ETTER NATURMANGFOLDLOVENS KAPITTEL II

I henhold til naturmangfoldlovens § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retnings-linjer ved utøving av offentlig myndighet og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i lovens §§ 4 og 5 skal også trekkes inn i skjønnsutøvelsen.

I naturmangfoldlovens § 8 heter det at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i Kløvstadhøgda naturreservat er innhentet fra registreringer utført i 1973, 2000 og i 2013. Fylkesmannen mener at kunnskapen om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og anser at kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8 er oppfylt.

Ifølge naturmangfoldlovens § 9 skal føre-var-prinsippet brukes hvis det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger en beslutning kan ha for naturmiljøet. Som nevnt ovenfor anser Fylkesmannen å ha innhentet den kunnskapen som trengs for å sikre at skader ikke skjer på naturmiljøet. Føre-var-prinsippet får derfor liten relevans.

Forvaltningsplanen for Kløvstadhøgda naturreservat åpner opp for uttak av fremmede arter. Dette arbeidet skal utføres manuelt med sikte på å fremme det biologiske mangfoldet. Belastningen på aktuelle områder vurderes ikke til å bli stor. Det gjør heller ikke den samlede belastningen på økosystemet, jf. § 10 i naturmangfoldloven.

Prinsippet i naturmangfoldlovens § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får liten betydning for tiltakene forvaltningsplanen åpner opp for, som neppe vil føre til noen miljøforringelse.

Naturmangfoldlovens § 12 sier at driftsmetoder og teknikk som brukes skal velges med utgangspunkt i å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet. Dette gjelder i tillegg lokaliseringen av tiltak. Denne paragrafen har blitt vurdert i valget av driftsmetode for uttak av fremmede arter. Ved å utføre tiltaket manuelt uten bruk av motoriserte kjøretøy og uten sprøytemidler, begrenses eventuelle skader som kan oppstå på naturmangfoldet i reservatet.

For å bevare mangfoldet av naturtyper innenfor deres naturlige utbredelsesområde skal denne forvaltningsplanen styrke edellauskogen, som er blant de nordligste i Norges innland, og barskogen med gammelskogpreg. Sjeldne arter for området vil ivaretas ved ikke å forandre naturmiljøet vesentlig for disse artene. Ved å verne sjeldne biotoper med spesielle økologiske forhold, kan en sikre leveområder for en rekke uvanlige arter som finnes i disse biotopene. Dette vil bidra til at forvaltningsmålene for naturtyper, økosystemer og arter, §§ 4 og 5 i naturmangfoldloven, blir oppfylt.

I Kløvstadhøgda naturreservat har karplanter, moser, lav og fugler blitt registrert, men ikke for eksempel insekter og sopp. Dersom det er uvanlige arter knyttet til edellauskogen eller barskogen i Kløvstadhøgda som ikke er blitt registrert, blir disse tatt vare på ved å bevare disse naturtypene med deres kvaliteter.

OMRÅDEBESKRIVELSE

Kløvstadhøgda naturreservat ligger i Ringsaker kommune nord for Moelv.

Kilde: Norge digitalt / Fylkesmannen.

Kløvstadhøgda naturreservat (Naturbasenummer: VV00001846) ble vernet som naturreservat 13. desember 2002 og ligger i Brøttum, på østsida av Mjøsa i Ringsaker kommune i Hedmark. Reservatet er ca. 612 dekar stort og ligger i en bratt, sørvestvendt bergskråning. Naturreservatet omfatter deler av eiendommene med gårds- og bruksnummer 396/8, 396/11, 400/1, 401/1, 402/1, 402/3, 403/1 og 403/2 som eies av private grunneiere. Stigningen i reservatet varierer fra 180 til 440 meter over havet.

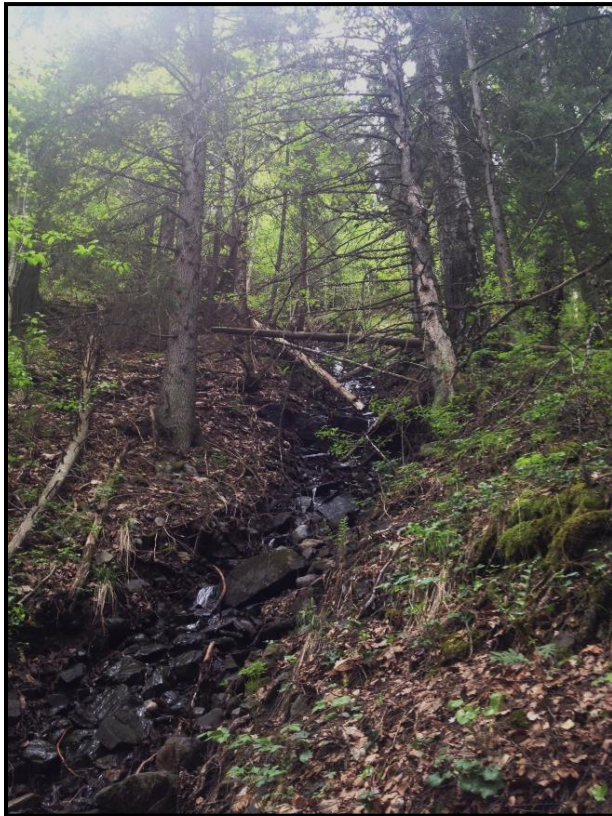
GEOLOGI

Store deler av berggrunnen i reservatet består av en blanding av sandstein og skifer i det som kalles for Brøttumformasjonen. I de bratteste partiene er berget stort sett bart, og overflaten er svært ustabil. Her skifter berggrunnen til en blanding av skifer og kalk i det som kalles for Biriformasjonen. Denne formasjonen strekker seg videre sørøst i reservatet.

Omtrent halvparten av reservatet har et tykt morenelag og den andre halvparten et tynt morenelag, som er blitt transportert og avsatt av tidligere isbreer. Stedvis er det områder som mangler løsmasser, først og fremst i de bratteste partiene der berget er bart.

HYDROLOGI

Reservatet har svært god drenering grunnet den store helningsgraden i reservatet. Det renner noen små bekker i reservatet. Disse har sitt utspring lenger oppe i berget og renner inn i reservatet ovenfra. Ved mye nedbør kan vannmassene føre til sterk erosjon av bekkedraget.

Ved mye nedbør eroderes jordlaget ved siden av bekkene.

Foto: Erica Neby.

VEGETASJON

Kløvstadhøgda er et bratt område med både gammel barskog og varmekjære edellauvtrær. En svært liten del av arealet er flatt, mesteparten kan deles inn i stupbratte bergskrenter, løse masser og områder med mer stabil overflate.

I den vestlige delen av reservatet finner vi de gamle furutrærne med stort innslag av gran av ulik alder. Her vokser arter som blåbær, tyttebær, ormetelg, markjordbær, skogsveve og hengeaks. I den østlige delen av reservatet er det et større innslag av lauvtrær, men der vokser det også rikelig med gran. I partiene nedenfor bergskrentene, der underlaget er ustabil, vokser edellauvtrærne alm, lind, hassel og spisslønn. Her finnes det sjeldenheter som murburkne, humle, hengepiggrø, kantkonvall, bustnype og alperips. Forekomsten av død ved i reservatet er god på grunn av den store helningsgraden som fører til at trær lett velter.

Murburkne i Kløvstadhøgda naturreservat.

Foto: Erica Neby.

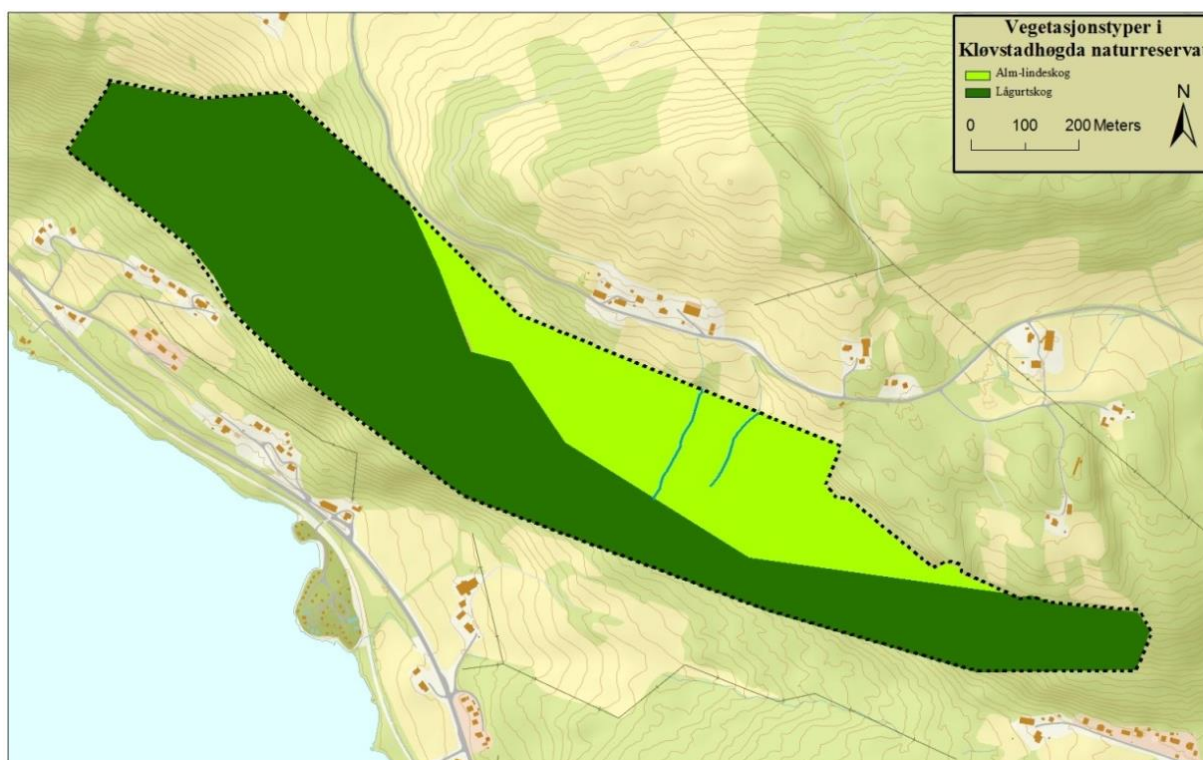
En god del moser og lav har blitt registrert i reservatet. Av de mer sjeldne mosene finnes almeteppepose (*Porella platyphylla*), klobleikmose (*Sanionia uncinata*), putehårstjerne (*Syntrichia ruralis*), piskraggmose (*Anomodon attenuatus*), kalkraggmose (*Anomodon viticulosus*) og tepperaggmose (*Anomodon longifolius*) i reservatet. Lavfloraen er også variabel med vanlige arter som einerlav (*Vulpicida juniperus*), kornbrunbeger (*Cladonia pyxidata*), bleiktjafs (*Evernia prunastri*), stokklav (*Parmeliopsis* sp.), bikkjenever (*Peltigera canina*) og elghornslav (*Pseudevernia furfuracea*). Ved en eventuell ny registrering av lav på trestammene til de eldre bar- og lauvtrærne vil sannsynligvis mer kravfulle og sjeldne lavarter oppdages.

Alm (*Ulmus glabra*) er en rødlistet art som er utbredt i de bratteste partiene i reservatet. Den er registrert i rødlistekategorien NT som betyr at den er nær truet. Almen kan bli angrepet av to forskjellige arter av almesjukessopp; *Ophiostoma novo-ulmi* og *Ophiostoma ulmi*, som forårsaker det som kalles for visnesyke eller almesyke på alm. Soppene spres primært med hjelp av almesplintborer i slekta *Scolytus*. Soppene er enda ikke registrert i

Hedmark, men klimaendringene i Norge vil trolig føre til at almesyken blir vanligere nordover i landet.

Hengepiggrø (*Lappula deflexa*) er en urt som stadig minsker i funnfrekvens. Den er vurdert til å være "nær truet" (NT) og finnes derfor med på norsk rødliste. Arten vokser på berg, i ur og i skog. Hengepiggrø sprer seg via dyr ved å feste seg i pelsen ved hjelp av små kroker på frøene.

Vegetasjonen i naturreservatet kan deles inn i vegetasjonstypene lågurtskog og alm-lindeskog. Lågurtskogen er utbredt der helningen tillater det, mens alm-lindeskogen finnes i de bratteste partiene.

Oversikt over de ulike vegetasjonstypene i Kløvstadhøgda naturreservat.

Kilde: Norge digitalt / Fylkesmannen.

LÅGURTSKOG

Lågurtskog er en produktiv og artsrik skog av gran, furu og/eller vanlig bjørk med eventuelle innslag av andre løvtrær, spesielt i lavlandet. Lave urter og forvedede arter preger busk- og feltsjiktet som, for eksempel, hvitveis, myske, *Rosa*-arter, trollhegg og krossved. På kalkrik grunn kan skogtypen ha innslag av mer krevende arter som blåveis, kranskonvall, tysbast og hassel.

Lågurtskogen i Kløvstadhøgda er utbredt i de partier der helningen er som minst og grunnen relativt stabil. Gran (*Picea abies*) og furu (*Pinus sylvestris*) dominerer i lågurtskogen, men har stedvis innslag av alm (*Ulmus glabra*), spisslønn (*Acer platanoides*), hassel (*Corylus avellana*), hengebjørk (*Betula pendula*), selje (*Salix caprea*), osp (*Populus tremula*) og rogn (*Sorbus*

aucuparia). Det er ikke mange unge furutrær å finne her, men mange eldre furutrær med litt krokete stam der helningen er størst.

Langs den bratte skråningen som løper gjennom den øvre delen av reservatet finnes tørrberg med varme- og tørketålige arter som bergmynte (*Origanum vulgare*), bergskrinneblom (*Arabis hirsuta*), sølvmure (*Potentilla argentea*), gjeldkarve (*Pimpinella saxifraga*), tårnurt (*Turritis glabra*), berggull (*Erysimum strictum*), bitterbergknapp (*Sedum acre*), kransmynte (*Satureja vulgaris*), smørbukk (*Hylothelephium telephium*), tjæreblom (*Lychnis viscaria*) og kantkonvall (*Polygonatum odoratum*). Disse sørvest-vendte skråningene har stor artsrikdom siden plantene har tilgang til mye direkte sollys og varme som har blitt lagret i løpet av dagen og kan avgis om natten. Tilgangen på næringsstoffer er god da forvitret materiale lett faller nedover skråningen.

Den sørøstlige delen av reservatet skiller seg litt ut fra de øvrige biotopene. Her er terrenget ikke like bratt og det er flere åpne løkker. Gran (*Picea abies*) og hengebjørk (*Betula pendula*) dominerer tresjiktet. Furu (*Pinus sylvestris*), osp (*Populus tremula*), rogn (*Sorbus aucuparia*), hegg (*Prunus padus*), gråor (*Alnus incana*), selje (*Salix caprea*), spisslønn (*Acer platanoides*), hassel (*Corylus avellana*) og leddved (*Lonicera xylosteum*) vokser spredt. Det åpne feltene domineres av hengebjørk (*Betula pendula*) og rødhyll (*Sambucus racemosa*). Rødhyllbuskene har her en høyde på over 3 meter med stor kronevidde.

Rødhyll er den dominerende arten på åpne lokaliteter.

Foto: Erica Neby.

Feltsjiktet inneholder sørlige arter som knollerteknapp (*Lathyrus linifolius*), småborre (*Arctium minus*), blåveis (*Hepatica nobilis*), skogsalat (*Mycelis muralis*) og firkantperikum (*Hypericum maculatum*). De artene som dominerer feltsjiktet er hvitveis (*Anemone nemorosa*), trollbær (*Actaea spicata*), bringebær (*Rubus idaeus*), markjordbær (*Fragaria vesca*) og ormetelg (*Dryopteris filix-mas*). Artene firblad (*Paris quadrifolia*), skogfiol (*Viola riviniana*), fingerstarr (*Carex digitata*), gjøkesyre (*Oxalis acetosella*), skogvikke (*Vicia sylvatica*) og kratthumleblom (*Geum urbanum*), gjerdevikke (*Vicia sepium*), tyttebær (*Vaccinium vitis-idaea*) og stornesle (*Urtica dioica*) vokser også rikelig i naturtypen.

Knollerteknapp vokser rikelig i den sørøstlige delen av reservatet.

Foto: Erica Neby.

ALM-LINDESKOG

Alm-lindeskog finnes i Sør-Norge på varme kalk- og næringsrike lokaliteter, gjerne på ur og skredjord under bratte berg. En finner sjelden rene alme- eller lindebestand, men som oftest i blanding med andre treslag. Karakteristiske arter for denne vegetasjonstypen er alm, lind, spisslønn, hassel, blåveis og leddved. Vegetasjonstypen er noe forskjellig utformet i de ulike landsdelene og finnes på Østlandet nord til Mjøstraktene og langs kysten opp til Nordland.

Alm, lind og spisslønn vokser i de bratte delene av reservatet. Foto: Erica Neby

Lind og humle i alm-lindeskogen. Foto: Erica Neby.

Alm-lindeskogen i Kløvstadhøgda er vel etablert der terrenget er som brattest. Her er det nesten utelukkende rasmark med veldig ustabil grunn. Almetrærne er store og foryngelsen god. Her finnes også andre edellauvtrær som den tallrike linden (*Tilia cordata*), spisslønn (*Acer platanoides*) og hassel (*Corylus avellana*). Hengebjørk (*Betula pendula*), selje (*Salix caprea*), gran (*Picea abies*), rogn (*Sorbus aucuparia*) og osp (*Populus tremula*) vokser spredt i denne naturtypen.

Floraen i busk- og feltsjiktet er sparsom, siden substratet er så pass ustabil. Langs de små bekkene og i den gamle kraftlinjetraséen øker antallet arter i busk- og feltsjiktet. Humle (*Humulus lupulus*), kranskonvall (*Polygonatum verticillatum*), kantkonvall (*Polygonatum odoratum*), hengepiggefrø (*Lappula deflexa*), springfrø (*Impatiens noli-tangere*), murburkne (*Asplenium ruta-muraria*), tysbast (*Daphne mezereum*) og bustnype (*Rosa villosa ssp. mollis*) er mindre vanlige arter som vokser her og på bergveggen inntil. Arter som er vanlige i denne naturtypen er leddved (*Lonicera xylosteum*), snerprørkvein (*Calamagrostis arundinacea*), skjørlok (*Cystopteris fragilis*), stankstorkenebb (*Geranium robertianum*) kanelrose (*Rosa majalis*), alperips (*Ribes alpinum*), bringebær (*Rubus idaeus*), svartvier (*Salix myrsinifolia*), trollbær (*Paris quadrifolia*), kratthumleblom (*Geum urbanum*), sisselrot (*Polypodium vulgare*) og tyrihjelme (*Aconitium septentrionale*).

FUGLELIV

Kløvstadhøgda naturreservat har en variert fuglefauna med mange regionalt sjeldne sangere og rovfuglarter som trives i den bratte topografien. Omkring 65 forskjellige arter har blitt observert i reservatet de siste tiårene. Nøttekråke (*Nucifraga caryocatactes*) og kjernebiter (*Coccothraustes coccothraustes*) er to arter som er knyttet til edellauvskog og finnes i reservatet.

Kjernebiter er en fugl knyttet til edellauvskog og finnes i Kløvstadhøgda naturreservat. Foto: Marek Szczepanek.

Seks av Norges syv spettearter, i tillegg til vendehalsen (*Jynx torquilla*), har blitt observert i reservatet; gråspett (*Picus canus*), grønnspett (*Picus viridis*), svartspett (*Dryocopus martius*), flaggspett (*Dendrocopos major*), dvergspett (*Dendrocopos minor*) og tretåspett (*Picoides tridactylus*). Rødlistartene vepsevåk (*Pernis apivorus*) og rosenfink (*Carpodacus erythrinus*) er vurdert som sårbare arter (VU) og har blitt observert i området jevnlig. Vellykket hekking av hønehauk (*Accipiter gentilis*) har forekommet i reservatet tidligere år. Hønehauk har rødlistevurderingen NT som betyr at den er nær truet.

Rosenfink er en rødlistet art som trives i frodig lauvskog.

Foto: Piotr Matyga

BRUKERINTERESSER

Det er verneforskriften for Kløvstadhøgda naturreservat som danner rammene for hva som er tillatt innenfor reservatet. I dette kapitlet vil aktuelle bestemmelser bli knyttet opp mot brukerinteressene i reservatet. Bestemmelsene for reservatet finnes i punkt II i verneforskriften og kan leses i sin helhet i vedlegg II.

For aktiviteter som ikke nevnes i unntaksbestemmelsene i verneforskriften, gjelder naturmangfoldlovens § 48. Denne paragrafen åpner opp for at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

BEITE

STATUS

Storfe beiter på innmarken ved reservatgrensa møt Kløvstad gård (gnr/bnr: 400/1). Dispensasjon er gitt til å gjerde inn to områder innenfor reservatgrensa, slik at disse kan brukes til beitemark. Beitet medfører endringer i vegetasjonen, men det er ikke påvist negative påvirkninger på verneverdiene.

RETNINGSLINJER

Tradisjonelt beite er tillatt i reservatet, med forbehold om at Miljødirektoratet ved forskrift kan regulere beitetrykket. Dette betyr at Miljødirektoratet kan begrense beitet dersom det skulle påvirke verneverdiene negativt. Med tradisjonell beiting menes beiting med de dyreartene og i det omfanget som tidligere har foregått innenfor det aktuelle området. Hvis det er et ønske om å sette opp et gjerde i forbindelse med beiting, må en søknad sendes inn til forvaltningsmyndigheten som kan gi tillatelse til dette.

KRAFTLEDNING

STATUS

Tidligere gikk det en kraftlinje gjennom reservatet med et ryddebelte på 15 meter. Denne kraftlinjen er i dag fjernet. I nærheten av Kløvstad gård finnes det en privat strømlinje som går fra pumpehuset i reservatet og videre frem til gården.

RETNINGSLINJER

Siden kraftlinjen er fjernet fra reservatet, er følgende paragrafer i verneforskriften ikke relevante:

- § 4, punkt 6b: Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for nødvendig istandsetting ved akutt utfall

- § 4, punkt 6c: Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet
- § 5, punkt 1: Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 (...) nr. 6 bokstav a og bokstav c (...).

Det foreslås derfor at disse paragrafene fjernes fra verneforskriften (se vedlegg VI) ved revisjon av denne på et senere tidspunkt. Det foreslås i tillegg at § 4 punkt 6a som lyder: "*Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport krever særskilt tillatelse jf. § 5 nr. 1*" fjernes, og at det innføres et generelt unntak for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg i verneforskriftens § 4 punkt 5 slik at denne lyder: *Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, traktorvei, vannledning, pumpehus og støpt vannbasseng, og nødvendig motorferdsel i den forbindelse.*

MOTORFERDSEL

STATUS

Det er ikke kjent for forvaltningsmyndigheten at det forekommer noen motorferdsel i reservatet, unntatt den motoriserte ferdsele som det har blitt innvilget dispensasjon for i forbindelse med dyrehold.

RETNINGSLINJER

Motorferdsel, herunder start og landing med luftfartøy, er forbudt i reservatet. Det er likevel tillatt med motorferdsel i forbindelse med gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed. Dette gjelder ikke for øvingskjøring i tilknytning til slike formål, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til dette etter innsendt søknad.

Motorferdsel er også tillatt i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende traktorvei, vannledning, pumpehus og støpt vannbasseng. Med vedlikehold av eksisterende traktorvei menes i denne sammenheng tiltak eller arbeid for å holde traktorveien ved like eller opprettholde samme standard som traktorveien hadde på vernetidspunktet. Dette kan for eksempel innebære igjenfylling av hull i veien eller fjerning av greiner som vanskeliggjør fremkomst på veien. Den eksisterende traktorveien er inntegnet på kart i vedlegg VII.

Hvis det for eksempel skal settes opp nye gjerder i forbindelse med beiting og det skal brukes motoriserte kjøretøy til dette formålet, må det sendes en søknad til forvaltningsmyndigheten.

FRILUFTSLIV

TURGÅING

STATUS

Kløvstadhøgda naturreservat brukes i liten grad til turgåing, og siden terrenget er veldig bratt, kan det være vanskelig å ta seg frem i store deler av reservatet. Det finnes noen stier og gamle ferdselsveier i reservatet som gjør det enklere å ta seg frem. Disse er synlige på kartet i vedlegg VII.

RETNINGSLINJER

Hvis det er et ønske om å merke, rydde eller vedlikeholde eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier, kan en søknad sendes inn til forvaltningsmyndigheten. Søknaden må inneholde informasjon om hvor det er aktuelt og merke, rydde eller vedlikeholde og hvordan dette vil utføres. Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon fra verneforskriften hvis det ikke vil påvirke verneverdiene negativt.

STØRRE ARRANGEMENTER

STATUS

Det er ikke kjent at det har foregått noen større arrangementer som teltleirer eller idrettsarrangementer i Kløvstadhøgda naturreservat.

RETNINGSLINJER

Utgangspunktet er at idrettsarrangementer, større teltleirer og andre større arrangementer er forbudt i reservatet. Med større arrangementer menes en gruppe som er større enn en ca. 30 personer. Hvis det blir aktuelt å arrangere større arrangementer, må en søknad sendes inn til forvaltningsmyndigheten, som kan vurdere å gi tillatelse til større arrangementer på et avgrenset område i reservatet.

Miljødirektoratet kan av hensyn til verneformålet ved forskrift forby eller regulere ferdselen i hele eller deler av reservatet. Dette innebærer at hvis det er behov for å forby eller regulere ferdselen i reservatet, kan det ved forskrift fastsettes tidspunkt og delområder der det er restriksjoner på ferdselen.

SYKKEL, HEST OG KJERRE OG RIDNING

STATUS

Det er ikke kjent at det brukes sykkel eller hest og kjerre i reservatet eller at det rides der.

RETNINGSLINJER

Det er ikke lov å sykle, kjøre med hest og kjerre eller ride i reservatet av hensyn til vegetasjonen. Siden topografien er svært bratt på mange steder med ustabil underlag, er

risikoen for uheldig sporsetting stor. Eventuelle søknader om dette kan sendes inn til forvaltningsmyndigheten og vil bli behandlet etter § 48 i naturmangfoldloven.

BEVARINGSMÅL OG SKJØTSEL

BEVARINGSMÅL

Verneformålet og det overordnede målet for Kløvstadhøgda naturreservat er å bevare edellauvskogen, samt å bevare den lite kulturpåvirkede barskogen med sine varmekjære og for området sjeldne arter.

Når en skjøtelsesplan skal lages, må en velge om naturområdet skal få utvikles fritt, eller om skjøtsel som konserverer skogtypen i en bestemt tilstand skal anbefales. Mange skoger med høye naturverdier er skoger som har hatt fravær av menneskelige inngrep over lang tid. Arter konkurrerer om lys og næringsstoffer som fører til suksesjonsendringer der skogens dynamikk forandres. Dette er naturlige prosesser som råder i naturlige skogsamfunn. For å opprettholde verneformålet for reservatet skal edellauvskogen og barskogen få utvikles fritt, mens mest mulig innslag av fremmede arter fjernes fra reservatet.

Fremmede arter som ikke hører hjemme i naturen på Østlandet kan utgjøre en trussel mot verneverdiene i reservatet. I Kløvstadhøgda naturreservat er det først og fremst aktuelt å bekjempe rødhyll, uten bruk av sprøytemidler som kan innvirke negativt på de øvrige artene.

Ved å bevare regionalt viktige områder, sikres forekomsten av naturtyper som er livsmiljøer til sjeldne eller truede arter. I Kløvstadhøgda naturreservat finnes det regionale sjeldenheter i floraen, foruten edellauvtrær, som preger reservatet. Noen av disse er murburkne, humle, hengepiggefrø, kantkonvall, bustnype og alperips.

Gamle og grove trær er viktige innslag i skog. Ved å la skogen i reservatet utvikles fritt vil trærne kunne bli gamle og senere omvandles til død ved. Et stort antall fugler, insekter, sopper, moser og lav er avhengige av substrater som gamle trær og død ved.

TILSTANDEN FOR VERNEVERDIENE

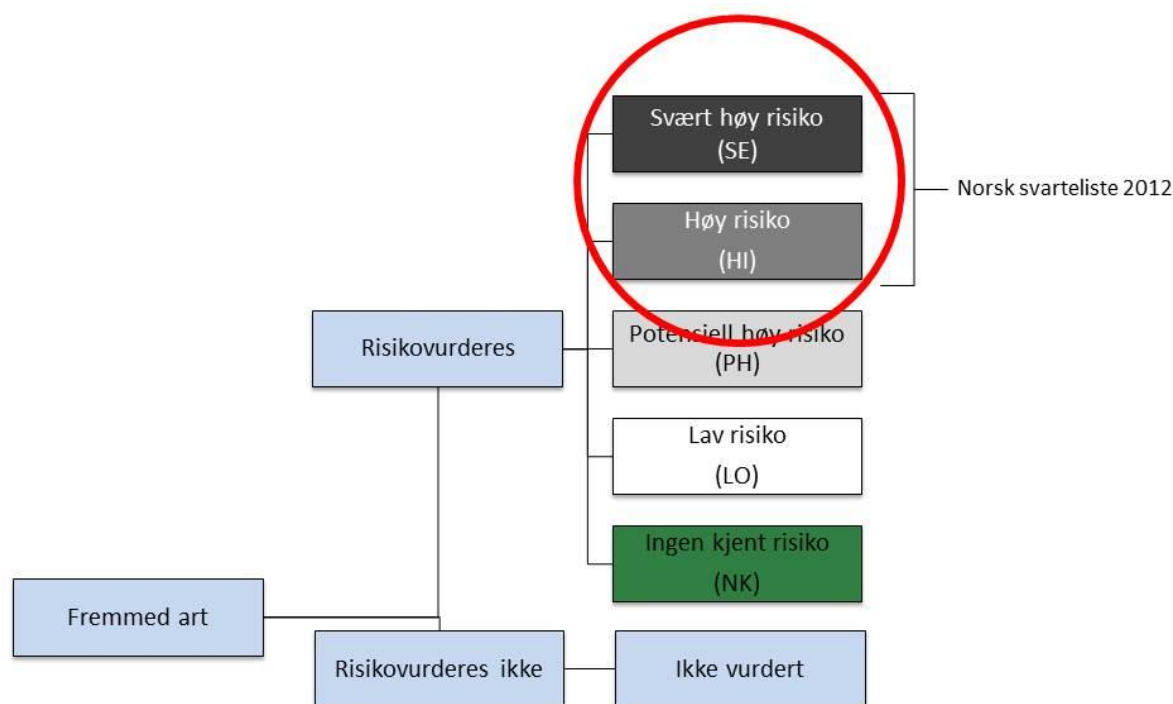
Sammensetningen av topografi, beliggenhet og berggrunn gjør Kløvstadhøgda naturreservat til en unik plass med liten påvirkning av menneskelig aktivitet. Edellauvtrærne kan vokse i skrentene uten å bli utkonkurrert av skyggende grantrær. Varmekjære arter kan vokse på blottede tørrberg og kalkkrevende arter kan få næringsstoffer fra løsmasser nedenfor skrentene. Det tilføres kontinuerlig død ved til reservatet, grunnet den store helningsgraden. Der trær faller ned, åpnes kronesjiktet opp og skaper nye muligheter for andre individer.

Rødhyll er utbredt i reservatet, spesielt i den sørøstre delen. Her er bestanden så stor og buskene så høye, at det vil være vanskelig å bekjempe disse uten bruk av kjemiske midler. De unge eksemplarene som vokser spredt i reservatet kan fjernes manuelt. Dette kan gjøres for å gi bedre muligheter til stedegne planter som har svakere konkurransevne.

TRUSLER MOT VERNEVERDIENE

FREMMEDE ARTER

Det er forvaltningsmyndighetens ansvar å bekjempe fremmede arter i verneområder. Artsdatabanken har foretatt en risikovurdering av de fleste fremmede artene i Norge. Bildet nedenfor illustrerer de ulike risikokategoriene for fremmede arter. Det er kun arter som er plassert i de to øverste kategoriene som er med på norsk svartelista.

Rødhyll (*Sambucus racemosa*) er en opptil 4 meter høy busk som regnes som en fremmed, forvillet art som har vært under spredning fra Mellom-Europa de siste 200 årene. Arten er i dag vanlig i Sør-Norge opp til Nord-Trøndelag. Som innført art i spredning er den med på norsk svarteliste 2012 og er kategorisert i risikokategorien HI "høy risiko" med stor sjanse for etablering og spredning i landet. Rødhyll inntar ofte en ledig nisje i skog hvor den danner et fremmed busksjikt, men den kan også trenge ut hjemlige busker. Den trives først og fremst der det er lysåpent og spireforholdene er gode, og vil derfor ikke være noe stort problem i lukkede skogbestand. Arten kan være vanskelig å fjerne og ser ut til å tåle ringbarking, men siden den ikke tolererer skygge over lenger tid, vil arten minke dersom den skygges ut av andre arter. Rødhyll vokser både i lågurtskogen og i alm-lindeskogen i reservatet.

Vårpengeurt (*Thlaspi caerulescens*) er en fremmed art som stammer fra fjellstrøk i Mellom- og Sør-Europa. Arten er i risikokategorien "potensielt høy risiko" (PH), fordi den har en meget effektiv frøreproduksjon og blir vanligere i store mengder i landet. Den visner ned tidlig og gjør ingen merkbar skade der den forekommer.

RETNINGSLINJER OG TILTAK

For å bevare edellauvskogen og barskogen med tilknyttede arter i reservatet skal området utvikles mest mulig fritt.

Fremmede arter skal bekjempes i reservatet. Unge individer av rødhyll skal fjernes manuelt, mens eldre eksemplarer etterlates til å selvdø for å unngå bruk av kjemiske bekjempningsmiddel i reservatet.

For å bevare fuktigheten i skogen, skal det finnes tilstrekkelig med individer i både tre- og busksjiktet. Utviklingen av kronedekning og tilstedeværelse av et busksjikt skal overvåkes. Dersom det skjer større endringer i fordelingen mellom tre- og busksjikt eller prosent kronedekning, skal tiltak for å motvirke dette vurderes.

Søppel skal fjernes regelmessig slik at det ikke innvirker nevneverdig på verneverdiene.

BESKRIVELSE AV DELOMRÅDER

LÅGURTSKOG

NATURKVALITETER

Varmekjære barskogtyper med sjeldne arter og stedvis med gammelskogpreg kjennetegner lågurtskogen i Kløvstadhøgda naturreservat. Gamle furu- og grantrær med innslag av edellauvtrær vokser her.

BEVARINGSMÅL

Lågurtskogen skal utvikles fritt uten innslag av fremmede arter.

TILSTAND

Furu har dårlig foryngelse i vegetasjonstypen, som ellers har god foryngelse av gran og lauvtrær. Rødhyll vokser spredt med sterk konsentrasjon i den østre delen. Andelen død ved er høy. Det er lite søppel synlig i vegetasjonstypen.

AKTUELLE TILTAK

Unge individer av rødhyll skal fjernes manuelt for å unngå å bruke sprøytemidler i reservatet.

ALM-LINDESKOG

NATURKVALITETER

Alm-lindeskogen har mange grove edellauvtrær og en rekke sjeldne arter som humle, kranskonvall, kantkonvall, hengepiggfrø, springfrø, murburkne, bustnype og stankstorkenebb. Forekomsten av død ved er stor og kontinuiteten god. Vegetasjonstypen er ikke truet av skyggende grantrær, siden disse har vanskeligheter med å etablere seg i den ustabile grunnen.

BEVARINGSMÅL

Alm-lindeskogen skal utvikles fritt med minst mulig innslag av fremmede arter.

TILSTAND

Alm-lindeskogen er vel utviklet med grove edellauvtrær og god naturlig foryngelse. Kronedekningen er relativt lav grunnet vanskeligheter med etablering av vegetasjon på ustabil underlag. Andelen død ved er høy. Rødhyll vokser spredt. Det er lite søppel synlig i vegetasjonstypen.

AKTUELLE TILTAK

Enkelte individer av rødhyll fjernes manuelt for å unngå å bruke sprøytemidler i reservatet.

INFORMASJON

GRENSEMERKING

STATUS

Kløvstadhøgda naturreservat er grensemerket. Det er satt ned 33 offisielle grensemerker i aluminium med påskrift «Miljøverndepartementet. Verneområde» i knekkpunktene på reservatgrensa.

MÅLSETTING

Målsettingen er å opprettholde grensemerkinga.

RETNINGSLINJER OG TILTAK

Ifølge verneforskriftens § 1 skal de nøyaktige grensene avmerkes i marka.

Det skal holdes regelmessig kontroll med at grensemerkingen er intakt. Dette utføres av Statens naturoppsyn. Eventuelle mangler meddeles forvaltningsmyndigheten. Supplerende grensemerking skal utføres så raskt som mulig.

INFORMASJONSPLAKATER

STATUS

I dag er det plassert 2 informasjonsplakater i og i nærheten av reservatet. Den ene plakaten er plassert langs Kløvstadhøgdsvegen, nedenfor Kløvstad gård. Den andre plakaten er plassert lenger nord i tilknytning til Kløvstadhøgdsvegen og reservatgrensa. Det kan i tillegg plasseres en tredje plakat ved reservatgrensa ovenfor Øgarden Søndre (gnr/bnr: 403/2).

MÅLSETTING

Informasjonsplakater er viktige kilder til informasjon for besøkende til reservatet. Disse inneholder opplysninger om naturen og retningslinjer for reservatet. Det er en målsetting at disse skal inneholde oppdatert informasjon for reservatet og at tekst og bilder skal være tydelige å se.

RETNINGSLINJER OG TILTAK

Det skal føres regelmessig kontroll med at informasjonsplakatene er intakte. Dette utføres av Statens naturoppsyn. Eventuelle mangler meddeles forvaltningsmyndigheten, og supplerende plakatoppsetting skal vurderes fortløpende.

OPPSYN

Oppsynet i Kløvstadhøgda naturreservat utføres av Statens naturoppsyn (SNO). Viktige oppgaver knyttet til dette er å påse at verneområdebestemmelsene overholdes og å informere besøkende om verneområdet og de bestemmelsene som gjelder. Videre skal SNO føre kontroll med at gitte dispensasjoner og tillatelser i henhold til fredningsbestemmelsene blir utført i overensstemmelse med forutsetningene. Det er SNO som påser at grensemerker, oppslag og skilt er i orden og sørger for at eventuelle mangler blir utbedret.

SAKSBEHANDLING

I verneforskriftens § 8 heter det at Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter forskriften. Fylkesmannen i Hedmark er forvaltningsmyndighet for Kløvstadhøgda naturreservat. Forvaltningsansvar for et verneområde innebærer blant annet rettslig kompetanse til å utøve myndighet innenfor rammene av verneforskriften. Denne kompetansen er i hovedsak knyttet til dispensasjonsmyndighet og myndighet til å gi utfyllende bestemmelser om forvaltning og skjøtsel gjennom forvaltningsplaner. I tillegg har forvaltningsmyndigheten for et verneområde også ansvaret for praktisk forvaltning som grensemerking, skilting, informasjon, overvåking, registreringer og gjennomføring av fysiske tiltak som er nødvendig for å ivareta eller fremme verneformålet. Å ha forvaltningsmyndighet innebærer også å ha ansvar for nødvendig administrasjon, budsjett, rapportering og kontakt med kommuner, grunneiere, brukere og interesseorganisasjoner.

Verneforskriftens § 5 gir Fylkesmannen hjemmel til, etter søknad, å gi tillatelse til:

1. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 nr. 1 (øvingskjøring), nr. 3 og nr. 6 bokstav a og bokstav c, § 5 nr. 4.
2. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier.
3. Avgrenset bruk av reservatet som angitt i § 3 nr. 5.
4. Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.
5. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 nr. 6 bokstav c.

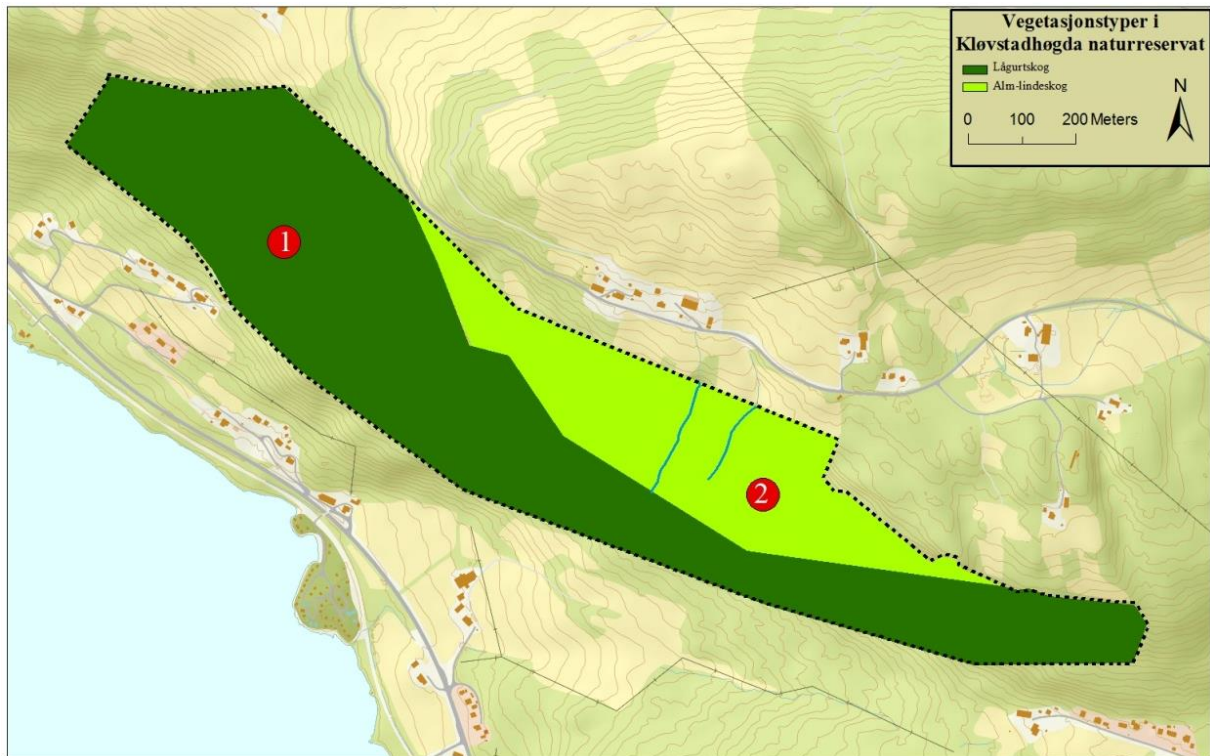
Naturmangfoldlovens § 48 åpner også opp for at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Dette forutsetter at Fylkesmannen som forvaltningsmyndighet får en søknad om hva som planlegges/ønskes utført. Beskrivelsen av tiltaket må være såpass detaljert at den gir Fylkesmannen tilstrekkelig grunnlag for å vurdere hvorvidt en dispensasjon kan innvilges. Fylkesmannen behandler dispensasjonssøknader fortløpende. Saksbehandlingstiden kan variere noe avhengig av hvor stor saksmengden til enhver tid er.

For søkere er det viktig å være klar over at det generelle lovverket gjelder parallelt med verneforskriften. Dette kan i praksis bety at aktiviteter/tiltak som krever dispensasjon fra verneforskriften for Kløvstadhøgda naturreservat i tillegg må ha tillatelse fra for eksempel kommunen, som motorferdsellov- eller plan- og bygningslovmyndighet, for at gjennomføringen skal være lovlig.

OPPFØLGING AV BEVARINGSMÅL

Fylkesmannen er ansvarlig for å følge opp bevaringsmålene og vurdere tilstanden på nytt dersom det kreves. Hvert 10. år skal tilstanden vurderes på nytt for å nå målene med skjøtselen av naturreservatet.

OPPSUMMERING AV PLANLAGT FORVALTNING

Kart som viser de ulike skjøtselsområdene. Tabell 1 beskriver hvilke tiltak som er aktuelle å gjennomføre i hvert delområde. Kilde: Norge digitalt / Fylkesmannen.

Tabell 1. Aktuelle skjøtselstiltak for hvert delområde med overvåkingsintervall.

Skjøtselsområde	Vegetasjonstype	Bevaringsmål	Status	Aktuelt tiltak	Overvåking
1	Lågurtskog	Mest mulig fritt fra fremmede arter	Dårlig	Fjerne forekomster av fremmede arter manuelt	Hvert 5. år
2	Alm-lindeskog	Mest mulig fritt fra fremmede arter	Middels	Fjerne forekomster av fremmede arter manuelt	Hvert 5. år

LITTERATUR

Bekken, Jon, 2013, *Fugler i edellauvskogsreservater på Hedmarken*, rapport til Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelingen.

Elven, R., Ødegaard, F., Oug, E & Sandvik, H, 2012, Fremmede arter: introduksjon, etablering, spredning i norsk natur, sid: 17-54, *Fremmede arter i Norge – med norsk Svarteliste 2012*, Artsdatabanken, Trondheim.

Fremstad, Eli, 2012, *Artsdatabankens faktaark om Sambucus racemosa*, ISSN1504-9140 nr. 247, side 1, Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, Trondheim.

Fremstad, Eli, 1997, *Vegetasjonstyper i Norge*, NINA Temahefte 12, Norsk Institutt for Naturforskning, ISBN 82-426-0784-2.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.), 2012, *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012*. Artsdatabanken, Trondheim.

Holten, Jarle I., 2000, *Edelløvsog i Oppland og Hedmark – biologisk mangfold, skjøtsel og forvaltning i 13 naturreservater*, Fylkesmannens rapportserie 4/2000, Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelingen.

Korsmo, Harald, 1973, *Naturvernrådets landsplan for edellauvskogreservater i Norge i Østfold, Akershus, Hedmark og Oppland*, rapport utarbeidet på grunnlag av IBP-CT / Silva's plantesosiologiske undersøkelser i edellauvskog, Botanisk institutt, Ås.

Larsson, J.Y. & Hysten, G., 2007, *Skogen i Norge. Statistikk over skogforhold og skogressurser i Norge registrert i perioden 2000-2004*, Viten fra Skog og landskap 1/07: 91 s.

Naturvårdsverket, 2013, *Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden*, rapport 6561.

VEDLEGG I – BEVARINGSMÅL I TABELL

Bevaringsmål med tilstandsvariabler og mål i tabellform i tråd med nytt oppsett av bevaringsmål utarbeidet av Miljødirektoratet.

PROBLEMART – FREMMEDE ARTER

Bevaringsmål	Tilstandsvariabel	Overvåkning		God tilstand		Middels tilstand		Dårlig tilstand		Overvåkning
		Start	Frekvens	NiN-trinn	Måleenhet, intervall	NiN-trinn	Måleenhet, intervall	NiN-trinn	Måleenhet, intervall	
I lågurtskogen har tilstandsvariabelen Problemarter (PRPA) status "god tilstand".	PRPA Problemarter	2014	0/5	1	0	2	>1≤20	≥3	>20	Antallet individer av fremmede arter innenfor området.
I alm-lindeskogen har tilstandsvariabelen Problemarter (PRPA) status "god tilstand".	PRPA Problemarter	2014	0/5	1	0	2	>1≤20	≥3	>20	Antallet individer av fremmede arter innenfor området.
Trinn	Begrep			Kommentar						
5	Gjennomgripende problemartsinnslag			Problemarter utgjør hele eller tilnærmet hele artsmangfoldet (α -diversiteten eller dekning)						
4	Sterkt problemartsinnslag			Problemarter utgjør over 50 % av artsmangfoldet (α -diversiteten eller dekning)						
3	Moderat problemartsinnslag			Problemarter utgjør 25–50 % av artsmangfoldet (α -diversiteten eller dekning) eller har økt betraktelig ift forrige kartlegging (settes til trinn 4)						
2	Svakt problemartsinnslag			Problemarter forekommer, men utgjør ikke over 25 % av artsmangfoldet (α -diversiteten eller dekning) eller har økt noe ift forrige kartlegging (settes til trinn 3)						
1	Uten problemartsinnslag			Artssammensetningen mangler problemarter						

VEDLEGG II -VERNEFORSKRIFT FOR KLØVSTADHØGDA NATURRESERVAT

Forskrift om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 39, fredning av Kløvstadhøgda naturreservat, Ringsaker kommune, Hedmark.

Fastsatt ved kgl.res. 13. desember 2002 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10, § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Avgrensing

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.: 396/8 – 396/11 – 400/1 – 400/2 – 401/1 – 402/1 – 402/3 – 403/1 – 403/2. Naturreservatet dekker et totalareal på 610 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:5.000 datert Miljøverndepartementet desember 2002.

De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Forskriften med kart oppbevares i Ringsaker kommune, hos Fylkesmannen i Hedmark, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2. Formål

Formålet med fredningen er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Av spesielle kvaliteter kan nevnes forekomster av større intakte bestander av alm-lindeskog og lågurtgranskog, partier med naturskog og biotoper for sjeldne plantearter.

§ 3. Vernebestemmelser

For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra reservatet. Nye plantearter må ikke innføres. Planting eller såing er ikke tillatt.
2. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye dyrearter må ikke innføres.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, hensetting av campingvogner, brakker o.l., framføring av luftledninger, gjerder, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorferdsel er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
5. Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt. Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til verneformålet ved forskrift forby eller regulere ferdselen i hele eller deler av reservatet.
6. Bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er forbudt.
7. Bålbrenning er forbudt.

§ 4. Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed. Øvingskjøring i tilknytning til slike formål krever særskilt tillatelse.
2. Sanking av bær og matsopp.
3. Jakt.
4. Tradisjonell beiting. Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til verneformålet ved forskrift regulere beitetrykket i hele eller deler av reservatet.
5. Drift og vedlikehold av eksisterende traktorveg, vannledning, pumpehus og støpt vannbasseng, og nødvendig motorferdsel i den

forbindelse.

6.

- a. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport krever særskilt tillatelse jf. § 5 nr. 1.
- b. Nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndighetene.
- c. Oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

§ 5. Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til:

1. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 nr. 1 (øvingsskjøring), nr. 3 og nr. 6 bokstav a og bokstav c, § 5 nr. 4.
2. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier.
3. Avgrenset bruk av reservatet som angitt i § 3 nr. 5.
4. Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.
5. Oppgradering/fornøyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 nr. 6 bokstav c.

§ 6. Generelle dispensasjonsregler

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning, og i spesielle tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med fredningen.

§ 7. Forvaltningsplan

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremme fredningsformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 8. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

VEDLEGG III - REGISTRERINGER AV KARPLANTER

Artsliste fra registreringer av karplanter utført av Harald Korsmo i 1973 i deler av reservatet, Jarle I. Holten i 2000 og Erica Neby i 2013.

Norsk	Latin	Notert i 1973	Notert i 2000	Notert i 2013
Alm	<i>Ulmus glabra (NT)</i>	x	x	x
Alperips	<i>Ribes alpinum</i>		x	x
Bakkefiol	<i>Viola collina</i>	x	x	x
Bakkemynte	<i>Satureja acinos</i>		x	
Berggull	<i>Erysimum hieraciifolium</i>		x	x
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	x		x
Bergskrinneblom	<i>Arabis hirsuta</i>		x	x
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	x	x	x
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>	x	x	x
Blåveis	<i>Hepatica nobilis</i>	x	x	x
Bringebær	<i>Rubus idaeus</i>		x	x
Broddtelg	<i>Dryopteris carthusiana</i>			x
Einer	<i>Juniperus communis</i>	x	x	x
Einstape	<i>Pteridium aquilinum</i>		x	x
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>			x
Engsmelle	<i>Silene vulgaris</i>	x		
Engsnelle	<i>Equisetum pratense</i>	x		
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>		x	x
Fagerklokke	<i>Campanula persicifolia</i>	x		
Fingerstarr	<i>Carex digitata</i>	x	x	x
Firblad	<i>Paris quadrifolia</i>	x	x	x
Firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>			x
Fugletelg	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>		x	x
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>			x
Furu	<i>Pinus sylvestris</i>	x	x	x
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>	x	x	x
Geitskjegg	<i>Tragopogon pratensis</i>			x
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>	x	x	x
Gjerdevikke	<i>Vicia sepium</i>	x	x	x
Gjøkesyra	<i>Oxalis acetosella</i>	x	x	x
Gran	<i>Picea abies</i>	x	x	x
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>			x
Groblad	<i>Plantago major</i>	x		
Grønnvier	<i>Salix phylicifolia</i>			x
Gråor	<i>Alnus incana</i>	x		x
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>	x		
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>	x	x	x
Haremat	<i>Lapsana communis</i>		x	x
Hassel	<i>Corylus avellana</i>	x	x	x
Hegg	<i>Prunus padus</i>	x	x	x
Hengeaks	<i>Melica nutans</i>	x	x	x

Hengebjørk	<i>Betula pendula</i>	x	x	x
Hengepiggrø	<i>Lappula deflexa</i>		x	x
Hengeving	<i>Phegopteris connectilis</i>			x
Hestehov	<i>Tussilago farfara</i>			x
Humle	<i>Humulus lupulus</i>		x	x
Hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>	x		x
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>	x	x	x
Hundekvein	<i>Agrostis canina</i>			x
Hundekveke	<i>Elymus caninus</i>	x	x	x
Hvitbergknapp	<i>Sedum album</i>			x
Hvitblattistel	<i>Cirsium helenioides</i>	x		
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	x		
Hvitveis	<i>Anemone nemorosa</i>		x	x
Hårfrytle	<i>Luzula pilosa</i>		x	x
Hårsveve	<i>Pilosella officinarum</i>			x
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>		x	x
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>		x	x
Kjøtttype	<i>Rosa dumalis</i>			x
Knollerteknapp	<i>Lathyrus linifolius</i>		x	x
Korskknapp	<i>Glechoma hederacea</i>	x		
Kranskonnall	<i>Polygonatum verticillatum</i>		x	x
Kransmynte	<i>Satureja vulgaris</i>		x	x
Krattfiol	<i>Viola mirabilis</i>	x	x	x
Kratthumleblom	<i>Geum urbanum</i>		x	x
Krattmjølke	<i>Epilobium montanum</i>	x	x	x
Krattsleie	<i>Ranunculus polyanthemus</i>	x		
Krypsleie	<i>Ranunculus repens</i>		x	x
Kvassdå	<i>Galeopsis tetrahit</i>		x	
Leddved	<i>Lonicera xylosteum</i>	x	x	x
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>	x	x	x
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>	x	x	x
Lind	<i>Tilia cordata</i>		x	x
Linnea	<i>Linnea borealis</i>			x
Lodnebregne	<i>Woodsia ilvensis</i>			x
Lundrapp	<i>Poa nemoralis</i>	x	x	x
Legevintergrønn	<i>Pyrola rotundifolia</i>			
Løvetann	<i>Taraxacum sp.</i>	x	x	x
Maiblom	<i>Maianthemum bifolium</i>		x	x
Marikåpe	<i>Alchemilla sp.</i>			x
Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>	x		
Markjordbær	<i>Fragraria vesca</i>	x	x	x
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>	x		
Murburkne	<i>Asplenium ruta-muraria</i>			x
Myrarve	<i>Moehringia trinerva</i>		x	
Myrrapp	<i>Poa palustris</i>			x
Myrtelg	<i>Thelypteris palustris</i>			x

Myske	<i>Galium odoratum</i>	x		
Myskemaure	<i>Galium triflorum</i>		x	
Mørkkongslys	<i>Verbascum nigrum</i>		x	x
Nesleklokke	<i>Campanula trachelium</i>	x		
Nikkevintergrønn	<i>Orthilia secunda</i>			x
Olavsskjegg	<i>Asplenium septentrionale</i>		x	
Ormetelg	<i>Dryopteris filix-mas</i>	x	x	x
Osp	<i>Populus tremula</i>	x	x	x
Piggstarr	<i>Carex muricata</i>	x	x	x
Plommenype	<i>Rosa villosa ssp. mollis</i>		x	x
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>			x
Prikkperikum	<i>Hypericum perforatum</i>		x	
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>	x	x	x
Rustjerneblom	<i>Stellaria longifolia</i>	x		
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	x	x	x
Rød jonsokblom	<i>Silene dioica</i>		x	x
Rødhyll	<i>Sambucus racemosa</i>		x	x
Rødkjeks	<i>Torilis japonica</i>		x	
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>			x
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>	x		
Rødtvetann	<i>Lamium purpureum</i>	x		
Selje	<i>Salix caprea</i>	x	x	x
Sisselrot	<i>Polypodium vulgare</i>		x	x
Skjørlok	<i>Cystopteris fragilis</i>	x	x	x
Skogburkne	<i>Athyrium filix-femina</i>		x	
Skogfiol	<i>Viola riviniana</i>	x	x	x
Skogkløver	<i>Trifolium medium</i>		x	x
Skogsalat	<i>Mycelis muralis</i>	x	x	x
Skogstjerneblom	<i>Stellaria nemorum</i>	x	x	x
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	x	x	x
Skogsveve	<i>Hieracium sylvaticum</i>	x	x	x
Skogsvinerot	<i>Stachys sylvatica</i>		x	x
Skogvikke	<i>Vicia sylvatica</i>	x		x
Sløke	<i>Angelica sylvestris</i>	x	x	x
Smyle	<i>Deschampsia flexuosa</i>			x
Smørbukk	<i>Hylotelephium telephium</i>		x	x
Småborre	<i>Arctium minus</i>			x
Småmarimjelle	<i>Melampyrum sylvaticum</i>		x	
Småsmelle	<i>Silene rupestris</i>	x		
Snerprørkvein	<i>Calamagrostis arundinacea</i>	x	x	x
Spisslønn	<i>Acer platanoides</i>		x	x
Springfrø	<i>Impatiens noli-tangere</i>		x	x
Stankstorkenebb	<i>Geranium robertianum</i>	x	x	x
Steinnype	<i>Rosa canina</i>	x		x
Stemorsblom	<i>Viola tricolor</i>		x	x
Stor myrfiol	<i>Viola epipsila</i>			x

Storklokke	<i>Campanula latifolia</i>	x	x	x
Stornesle	<i>Urtica dioica</i>	x	x	x
Sumphaukeskjegg	<i>Crepis paludosa</i>	x		
Svartburkne	<i>Asplenium trichomanes</i>	x		x
Svartvier	<i>Salix myrsinifolia</i>			x
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa</i>	x		
Sølvmore	<i>Potentilla argentea</i>			x
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>		x	x
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>			x
Tjæreblom	<i>Viscaria vulgaris</i>	x	x	x
Trollbær	<i>Actaea spicata</i>	x	x	x
Tunrapp	<i>Poa annua</i>	x		
Tveskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>	x	x	x
Tyrhjelm	<i>Aconitum septentrionale</i>	x	x	x
Tysbast	<i>Daphne mezereum</i>		x	x
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	x	x	x
Tårnurt	<i>Turritis glabra</i>			x
Vanlig bjørk	<i>Betula pubescens</i>	x		
Vassarve	<i>Stellaria media</i>	x		x
Villrips	<i>Ribes spicatum</i>			x
Vårerteknapp	<i>Lathyrus vernus</i>		x	
Vårpengeurt	<i>Thlaspi caerulescens</i>			x
Åkerfoglemmegei	<i>Myosotis arvensis</i>		x	
Åkersvineblom	<i>Senecio vulgaris</i>			x

Sum: 79 96 126

VEDLEGG IV – REGISTRERING AV MOSER OG LAV

Registreringer av moser og lav i Kløvstadhøgda naturreservat utført av Jarle I. Holten i 2000.

Moser

Norsk	Latin
Granmose	<i>Abietinella abietina</i>
Piskraggmose	<i>Anomodon attenuatus</i>
Tepperaggmose	<i>Anomodon longifolius</i>
Kalkraggmose	<i>Anomodon viticulosus</i>
Ribbesigd	<i>Dircanum scoparium</i>
Knausmoseslekta	<i>Grimmia sp.</i>
Gråsteinmose	<i>Hedwigia ciliata</i>
Krypsilkemose	<i>Homalothecium sericeum</i>
Etasjemose	<i>Hylocomium splendens</i>
Matteflette	<i>Hypnum cupressiforme</i>
Ekorbmose	<i>Leucodon sciuroides</i>
Furumose	<i>Pleurozium schreberi</i>
Almeteppepose	<i>Porella platyphylla</i>
Fjærmose	<i>Ptilium crista-castrensis</i>
Storkransmose	<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>
Klobleikmose	<i>Sanionia uncinata</i>
Putehårstjerne	<i>Syntrichia ruralis</i>
Putevrिमose	<i>Tortella tortuosa</i>

Sum: 18

Lav

Norsk	Latin
Skjeggglavslekta	<i>Alectoria sp.</i>
Einerlav	<i>Cetraria juniperina</i>
Kornbrunbeger	<i>Cladonia pyxidata</i>
Bleiktjafs	<i>Everina prunastri</i>
Vanlig kvistlav	<i>Hypogymnia physodes</i>
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>
Grynvrenge	<i>Nephroma parile</i>
Vrengelavslekta	<i>Nephroma sp.</i>
Filtlavslekta	<i>Pannaria sp.</i>
Fargelavslekta	<i>Parmelia sp.</i>
Stokklavslekta	<i>Parmeliopsis sp.</i>
Bikkjenever	<i>Peltigera canina</i>
Vanlig papirlav	<i>Platismatia glauca</i>
Elghornslav	<i>Psudevernia furfuracea</i>
Strylavslekta	<i>Usnea sp.</i>

Sum: 15

VEDLEGG V – REGISTRERING AV FUGLER

Utdrag fra rapporten *Fugler i edellauvskogsreservater på Hedmarken* av Jon Bekken, oktober 2013.

Biolog Jon Bekken, Åshøgveien 620, 2360 Rudshøgda tlf. 62 34 55 30 / 47 28 44 88 E-post: JonBekken@broadpark.no	
Tittel: Fugler i edellauvskogsreservater på Hedmarken	Emneord: Fugler Edellauvskog
Prosjektkonsulent: Jon Bekken (feltundersøkelser, rapport)	Dato: Oktober 2013
Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Hedmark	Oppdragsreferanse: Erica Neby

Innledning

De fire reservatene som denne rapporten omhandler er alle vernet for å ta vare på edellauvskog. Rotlia naturreservat ble opprettet allerede 5.2.1971, mens de tre andre områdene ble vernet 8.12.2000. Kløvstadhøgda ble utvidet 13.12.2002.

Fugleobservasjonene stammer fra flere kilder:

1. Fra mine registreringsbesøk i reservatene i 2013
2. Notater fra mine oppsynsrunder i de tre nordligste områdene 2002-12
3. Observasjoner fra det analoge arkivet til sjeldenhetskomitéen i Norsk Ornitologisk Forening avd. Hedmark
4. Observasjoner fra NOF avd. Hedmarks database 2003-08, til sammen 59 obs.
5. Observasjoner lagt inn i Artsobservasjoner. Antall obs. varierer fra 536 i Rotlia til ingen i Buttekvern.
6. Andre observasjoner fra personer som er kjent i områdene

Kløvstadhøgda

Kommune	Ringsaker
Areal	612 daa
Høyde	Ca. 180 - 440 m o.h.
Feltarbeid i 2013	5.5., 17.6. og 28.6.

En stor alm har gått overende i den bratte lia.

Fuglefauna

Vepsevåk Et reir i gran NN 8742 6298 ble oppdaget i 2002. Fuglene hadde pyntet reiret, men hekkingen dette året var mislykket. I 2004 var et kvistreir litt høyere opp i lia pyntet av vepsevåk. Fra 2006 og noen år utover hekket arten i ei gran litt nord for reservatet (Roar Svenkerud).

Havørn Et ind. sirklet over brattberget 21.8.2005 (Roar Svenkerud).

Hønsehauk I 2003 tok hauken over reiret i gran ved NN 8742 6298, som hadde hekkforsøk av vepsevåk året før. Hekkingen var vellykket, med tre unger. Året etter levde det opp to unger, og arten hekket også i 2006. Dette reiret falt etter hvert ned, og et reir i bjørk sør for reservatet tok over fra 2008. Dette ble imidlertid ved en feil fristilt under hogst i 2011/2012. Noe ev. nytt reir er ikke funnet (Roar Svenkerud). Særlig vår og høst sees arten i "oppvisningsflukt" langs berget, som 9.4.2005, da både hann og hunn ble sett, og roping og varsling ble hørt (Jon Bekken).

Spurvehauk Særlig om våren sees arten stadig i flukt langs berget. Merkelig nok er kun to observasjoner lagt inn i databasene.

Musvåk Arten har hekket de fleste år fra 2002 og utover i et reir i ei lutende bjørk som støtter seg mot ei furu sentralt i verneområdet NN 8713 6332 (Roar Svenkerud). Særlig om våren sees arten stadig sirkende over og langs berget, og utover sommer/høst sees og høres voksne og de tiggende ungene. Også i 2013 hadde arten vellykket hekking, par med minst to unger ble stadig sett over Kløvstadgårdene (Kristian Kløvstad).

Vandrefalk Første kjente vellykkede hekking av arten i fylket i nyere tid fant sted ca. 500 meter sør for reservatet i 2001. Etter dette har et par hatt fast tilhold her, selv om det ikke har vært vellykket hekking hvert år. Arten blir stadig sett i flukt langs bratterrenget i reservatet, og særlig i 2006 ble arten sett så hyppig at det har vært spekulert i om det har vært hekkforsøk her. Vandrefalken har i perioder stadig vært å se på sitteplasser i tårtrær øverst i berget.

Rugde Et ind. 3.5.2009 og to ind. 30.5.2010 (Ragnar Ødegård, Sven Haugen, Per Jan Hagevik).

Skogdue Den 28.5.2005 sang et ind. ovenfor jordene på Havik (str). Et ind. 6.7.2008 (Roar Svenkerud).

Ringdue Vanlig hekkfugl.

Kattugle Et ind. ble hørt ropende fra ca. kl 21 den 28.3.2005 (Per Jan Hagevik). Den 30.4. s.å. i gråvær/yr kl 14 ropte et ind. fra lia oppunder brattberget (Jon Bekken). Den 28.5. s.å. ropte et ind. ovenfor jordene på Havik kl 15 på dagen (str). Ragnar Ødegård har

uglekasser i området. Den 9.4.2007 skulle han sjekke ei kasse litt utenfor reservatet sør for Havik, her fløy ugla av tre egg. Også 22.3. året etter ropte kattugla fra samme område(RØ).

Perleugle Roar Svenkerud observerte et ind. på dagkvist for noen år siden.

Tårnseiler Arten søker regelmessig næring i luftrommet over reservatet, for eksempel 30 ind. 2.8.2009 (Per Jan Hagevik, Roar Svenkerud).

Vendehals En syngende fugl 19.5. og 1.6.2013 (Odd Erik Bergundhaugen, Ragnar Ødegård).

Gråspett Et ind. 1.5.2005 omtrent på reservatgrensa nordvest for Trettsvea (Per Jan Hagevik).

Grønnspekk Et ind. med sang/spill 1.5.2009 (Ragnar Ødegaard) og et ind. 2.8.2009 (Per Jan Hagevik, Roar Svenkerud). Et ind. 27.4.2013 (Odd Erik Bergundhaugen). Egne obs.: Et ind. hørt og sett 14.5.2002.

Svartspett Arten ble registrert to ganger i 2009 (Ragnar Ødegård, Per Jan Hagevik). Egne obs.: Et ind. 5.5 2013 på hogstflata nedenfor grensepunkt 25 sør for østenden av reservatet. Et ind. 17.6.2013 på oversida av veien ved gp 13, altså like utenfor reservatet.

Flaggspett En trommende hann 3.5.2009 (Ragnar Ødegård, Sven Haugen). Egne obs.: Varslende par 17.6.2013 i bratterrenget mellom grensepunktene 3B og 3C.

Dvergspett En hann sett 11.9.1997 (Finn Sønsteby), og et ind. med sang/spill 1.5.2005 (Per Jan Hagevik).

Tretåspett Et par 1.5.2005 omtrent på reservatgrensa nordvest for Trettsvea (Per Jan Hagevik). Egne obs.: Et par hekket i 2009 i gammel granskog ca. 200 meter sør for grensepunkt 24 øst for Havik.

Trepiplerke Det er lagt inn 6 obs. av denne arten fra 2010-13 i Artsobservasjoner. I kantsonen rundt reservatet og i det bratteste terrenget finner denne arten mer åpent terreng og egnede hekkeområder.

Heiplierke En god del ind. på trekk rastet på Havik-jordene og fløy over reservatet 5.5.2013.

Vintererle Øverst i bratterrenget kaster en bekk seg ned og danner om våren en høy foss. Her observerte Roar Svenkerud en vintererle for noen år siden.

Linerle Vanlig hekkefugl i kulturlandskapet rundt reservatet.

Låvesvale Arten søker regelmessig næring i luftrommet over reservatet, for eksempel 30 ind. 2.8.2009 (Per Jan Hagevik, Roar Svenkerud).

Taksvale Arten søker regelmessig næring i luftrommet over reservatet, for eksempel 5 ind. 2.8.2009 (Per Jan Hagevik, Roar Svenkerud).

Gjerdsmett Dette er velegnet terreng for denne arten, det antas at flere par hekker. Arten ble sett og hørt flere steder under feltarbeidet i 2013.

Jernspurv Vanlig hekkefugl.

Rødstrupe Vanlig hekkefugl.

Svartrødstjert En syngende hann 18.5.2012 like utenfor reservatet ved Kløvstadgårdene (Odd Erik Bergundhaugen).

Buskskvett En næringssøkende hunn sett 18.5.2012, og seks dager senere ble et par observert. En syngende hann 19.5.2013 og en næringssøkende hunn 10.8. s.å. (Ragnar Ødegård, Odd Erik Bergundhaugen). Arten er nok mest knyttet til hogstflater og kulturlandskap utenfor reservatet.

Svarttrost Vanlig hekkefugl.

Gråtrost Vanlig hekkefugl.

Måltrost Vanlig hekkefugl.

Rødvingetrost Vanlig hekkefugl.

Duetrost Et ind. hørt og sett 14.5.2002.

Hagesanger Hekkefugl, for eksempel en syngende hann 17.6.2013 ved grensepunkt 3E.

Munk Vanlig hekkefugl.

Bøksanger Det er lagt inn fire observasjoner av syngende hanner 2008-11 i Artsobservasjoner. Egne observasjoner: Et ind. hørt og sett 14.5.2002. En syngende hann 29.5.2006 i sørkant av reservatet ovenfor Trettsvea. To syngende hanner 30.5.2008. Den 13.6.2009 sang det flere hanner mot nord i området. Den 10.6.2011 sang en hann i brattberget nedenfor grensepunktene 3 til 4. En syngende hann 28.6. ved gp 18 i nordvest, og en ny hann ved gp 19.

Gransanger Denne arten er svært flekkvis utbredt i vår del av landet, men i dette reservatet synes arten å være til stede hvert år. Den 5.5.2013 sang en hann innenfor grensa ved grensepunkt 25 i sørøst, og en annen hann ovenfor gp 24. Den 17.6. sang og varsling ved gp 4, en hann sang ved gp 3E, og en sang ved gp 2. Den 28.6. en hann ved gp 18 i nordvest, og en ny hann ved gp 19, og en ved ovenfor gp 23.

Løvsanger Vanlig hekkefugl.

Fuglekonge Vanlig hekkefugl.

Gråfluesnapper Et ind. 9.5.2011 (Odd Erik Bergundhaugen). Egne obs.: En syng. hann 17.6.2013 ved grensepunkt 11 i kanten av reservatet, mot enga, og samme dag en syngende hann ved gp 3E. Et ind. 28.6. ved gp 19.

Svarthvit fluesnapper Syngende hanner registrert 30.4.2010 og 9.5.2011 (Ragnar Ødegård, Odd Erik Bergundhaugen).

Granmeis Vanlig hekkefugl.

Toppmeis Det foreligger kun én obs. av denne arten som er mest knyttet til furuskog; 3 ind. 17.8.2009 (Ragnar Ødegård). Egne obs.: Et ind. 17.6.2013 ved grensepunkt 4.

Svartmeis Vanlig hekkefugl.

Blåmeis Vanlig hekkefugl.

Kjøttmeis Vanlig hekkefugl.

Spettmeis Vanlig hekkefugl.

Trekryper Vanlig hekkefugl.

Nøtteskrike Merkelig nok foreligger kun én obs.; en næringsøkende fugl 16.11.2012 (Ragnar Ødegård, Sven Haugen).

Skjære Vanlig hekkefugl i kulturlandskapet rundt reservatet. Et kull nedenfor grensepunkt 18 i nordvest 28.6.2013.

Nøttekråke Arten har fast tilhold i dette området, som både byr på mat i form av hasselnøtter og skjul og reirplasser i form av tette granpartier. Det foreligger 8 obs. fra 2005-10. Egne obs.: Arten blir ofte påtruffet i området, for eksempel 10.6.2011 ble nøttekråke sett og hørt i brattberget nedenfor grensepunktene 3 til 4. Den 23.8.2011 ble arten hørt nord for nordvestre del av reservatet. Minst et ind. hørt omtrent midt i reservatet 17.6.2013. Den 28.6. ble arten hørt ovenfor gp 22.

Kråke Vanlig hekkefugl.

Ravn Arten synes å være årlig hekkefugl i det bratteste partiet av berget, og høres og sees i området hele året. Den 17.6.2013 holdt årets kull til ved grensepunkt 4, med mye lyder og fluktlek.

Bokfink Vanlig hekkefugl.

Bjørkefink 6 ind. 27.4.2013 (Odd Erik Bergundhaugen).

Grønnfink To ind. med sang/spill 16.4.2011 (Ragnar Ødegård, Sven Haugen). En syngende hann 5.5.2013 ovenfor grensepunkt 24.

Grønnsisik Vanlig hekkefugl.

Bergirisk Trekkobservasjon: To ind. 27.4.2013 (Odd Erik Bergundhaugen).

Gråsisik Ingen konkrete funn foreligger, men arten forekommer helt sikkert her på næringsøk utenom hekketida.

Rosenfink Det er lagt inn 3 obs. på Artsobservasjoner; syngende hanner 29.5.2009, 23.5.-3.6.2011 og 24.5.2012 (Per Jan Hagevik, Ragnar Ødegård, Odd Erik Bergundhaugen, Sven Hagen). Den 28.5.2005 sang det to hanner ved Havik, en ved hovedveien, og en ovenfor jordene like under reservatet (str). Egne obs.: En syngende hann 29.5.2006 i sørkant av reservatet ovenfor Trettsvea. En syngende hann like utenfor verneområdet ved Havik 30.5.2008. Den 10.6.2011 sang en hann like øst for Kløvstadgårdene.

Dompap Vanlig hekkefugl.

Kjernebiter Roar Svenkerud har sett arten flere ganger mens han har sittet i hogstflatekanter og speidet etter vepsevåk for å finne ut hvor den hekker. Et år så han en kjernebiter som fløy samme rute fram og tilbake. Denne hekket ganske sikkert i reservatet. Ca. 2000 besøkte minst to ind. en forplass ved en av villaene nedenfor Ødegården, sør for nordvestre del av reservatet. Et ind. ble sett den 23.6.2005 (Jon Lurås). To ind. lettet 3.6.2008 fra veien ved Kløvstadgårdene, 100-200 meter fra reservatet (Roar Svenkerud).

Gulspurv Vanlig hekkefugl i kulturlandskapet rundt reservatet, og gjester ganske sikkert områder i perioder..

Kløvstadhøgda har et variert fugleliv, med arter knyttet til edellauvskog, som nøttekråke og kjernebiter, og med flere regionalt fåtallige sangere. Flere rovfuglarter hekker eller har hekket i reservatet. De store høydeforskjellene gir oppdrift og lett flukt både for trekkende og territoriehevdende rovfugler. Av rødlistearter forekommer vepsevåk (VU) og rosenfink (VU) regelmessig, og hønsehauk (NT) har hekket her tidligere.

VEDLEGG VI – FORSLAG TIL ENDRINGER I VERNEFORSKRIFTEN

På vernetidspunktet gikk det en kraftlinje gjennom Kløvstadhøgda naturreservat med et ryddebelte på 15 meter. Denne er nå fjernet og derfor blir paragrafer i verneforskriften som omtaler kraftlinjen ikke lenger aktuelle. Det finnes fremdeles en privat strømlinje fra et pumpehus innenfor reservatet.

Det foreslås at følgende fjernes fra verneforskriften for Kløvstadhøgda naturreservat på et senere tidspunkt:

- § 4, punkt 6a: drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport krever særskilt tillatelse jf. § 5 nr. 1.
- § 4, punkt 6b: nødvendig istandsetting ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndighetene.
- § 4, punkt 6c: oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

Det foreslås at følgende endring av verneforskriften innføres:

- § 4, punkt 5: *Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, traktorvei, vannledning, pumpehus og støpt vannbasseng og nødvendig motorferdsel i den forbindelse.*
- § 5, punkt 1: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 nr. 1 (øvingskjøring), nr. 3 og § 5 nr. 4.*

VEDLEGG VII – KART OVER FERDELSVEIER

Dette kartet gir en oversikt over ferdselsveiene i Kløvstadhøgda naturreservat. I tillegg til ferdselsveiene, finnes det en traktorvei som er i bruk i dag. Denne er markert med brun farge. Vi tar forbehold om eventuelle feil eller mangler ved kartet.

